

Door: **Connie de Vos**

In de verte hoor ik al klapperende slippertjes aankomen. Gister heb ik enkele doven uitgenodigd om vandaag wat gesprekken op te nemen met een videocamera. De dove kinderen komen altijd graag mee. "Je bent een beetje aangekomen sinds de laatste keer dat ik je zag" zegt Dana, een van de oudere, en ondeugendste dove mannen. Hij heeft wel gelijk, sinds dat ik met mijn onderzoek begonnen ben (al weer ruim een jaar geleden) ben ik 3 of 4 kilo aangekomen – veel achter mijn bureau, warme dagen in de tropen en de vele Balinese zoetigheden helpen natuurlijk ook niet. "Sta eens op, ja laat me je eens goed bekijken. Jaha, je heu- pen zijn wat voller en aan je wangen zie ik het ook. Het staat je goed, maar niet nog dikker worden, hé?" Het voelt wat ongemakkelijk dus ik ga even onopvallend naar het toilet. Maar wanneer ik terug kom is de grap nog niet voorbij. "Ja, ik zei net al tegen je collega, ik kan de vloer voelen trillen als je voorbij komt. Jij bent geen Europese, je bent een olifant." Iedereen lacht, en ik ook. Het is namelijk een ontzettend grappig als je Kata Kolok kent. De gebaren voor Europeaan en olifant lijken namelijk heel veel op elkaar, een beetje zoals rijmwoorden dat doen. Het gebaar voor Europeaan maak je met de hand op de neus (hand palm naar boven) en een gebogen wijsvinger die de grote neus representeert die wij Westerlingen nog al eens hebben in vergelijking met de beschaafde Balinese neuzen. In het gebaar voor olifant staat diezelfde gebogen vinger echter voor de slurf van een olifant, maar in dat gebaar is de handpalm naar beneden gericht. Mijn collega Ketut (een horende man die opgegroeid is in het dorp) stelt me gerust. Je kan het best hebben, zegt hij.

De volgende dag word ik door een van de dove vrouwen naar de plaatselijke naaister geëscorteerd om een bloesje precies op maat te laten maken, dan komt mijn figuur beter uit. Zij doet het woord, en ze

vragen aan haar of ik wel kan horen. Ja hoor, ze kan prima praten. De horende mensen in het dorp zijn gewend om met doven te communiceren. Dit komt omdat er veel dove kinderen geboren worden en ook regelmatig krijgen horende echtparen een doof kind. En dat al generaties lang. De doofheid wordt veroorzaakt door een gen dat ook veel van de horende dorpsbewoners bij zich dragen. Doofheid is dus verspreid over alle clans, en iedereen leert zo ook wel gebarentaal. Vaak al spelenderwijs wanneer ze met dove kinderen optrekken. Mensen vinden de doofheid van hun mededorpelingen en clangenoten dus heel normaal.

Met Galunggan (het Balinese nieuwjaar) is heel Bali een dag of twee vrij. 's Ochtends om 8 uur word ik opgehaald door een roestige pick-up. We passen er met vijftientig personen net in. In een kwartiertje tuffen we naar het zwembad. Bij de ingang van Air Sanih staat een bordje: 3000 Rupiah voor volwassenen - 1000 Rupiah voor kinderen. Dat is tegenwoordig ongeveer 20 eurocent voor een volwassene en 7 cent voor een kind. Er wordt direct druk onderhandeld tegen de kassiers die bedremmeld om zich heen blijven kijken. Ze doen geen enkele poging zich non-verbaal duidelijk te maken. En geen van de doven doet een poging te spreken of te schrijven (wat de meeste van hen ook niet kunnen). Een kwartier rijden betekent dus een wereld van verschil in communicatie! Ik bied de kassiers 45000 Rupiah aan en dat nemen ze aan. In het zwembad zijn de mensen uit ons dorp te herkennen aan het feit dat ze de doven groeten en even met hen kletsen in gebarentaal. Dat is weer lekker vertrouwd.

's Avonds treden de doven op met de Janger Kolok club. Janger is een Balinese dans, en Kolok betekent Doof. De dans wordt begeleid door een van de dove mannen op een grote trom. Dan komt de rest van de mannen van achter een deur in het gemeentehuis naar buiten. Ze gaan vervolgens in een kring zitten en joelen met hun handen totdat de vrouwen strak ingerold in een roze met gouden sarong naar buiten schuifelen met wapperende waaiers en plastic gouden versieringen in hun haar. Ze hebben hun gezicht strak opgemaakt. De mannen hebben ook rode T-shirts en rood-gouden sarongs aan en sommige ook nog extra goudkleurige schouderstukken. Naast de trom, maken de doven ook stemgeluiden. En de muziek heeft ook visuele aspecten, puur ritmische bewegingen van de armen, maar ook steeds een aanhoudend gebaar, bijvoorbeeld VULKAAN. Het zijn in ieder geval Balinese thema's, want de vulkanen hier op Bali zijn heilig. In het hindoeïsme (de mensen hier zijn hindoe) heeft iedere beweging een betekenis, maar voor mij is het afgezien van de echte gebaren moeilijk te begrijpen. Het ziet er wel fascinerend uit. Het optreden heeft verschillende fases, eerst vrij formeel, vervolgens wordt het steeds opzweperender met de vrouwen die de mannen plagerig met een waaier ten dans tikken, en later doet een van de oudere mannen enkele kung-fu trappen in de lucht. Uiteindelijk krijg ook ik een wenk met de waaier. Ik voel me wel vereerd want dit is misschien wel de enige echte dovedans op de wereld... ■

Janger Kolok

